Scris de Ninel Ganea
Marţi, 28 Ianuarie 2020 12:20

Recunosc că am avut o bucurie răutăcioasă când am aflat că un cântăreț de manele a intrat în colimatorul Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării și, ulterior, a fost trimis în judecată pentru incitare la ură și discriminare. Artistul a folosit versuri care instigau la violență contra femeilor, transmițând mesaje „umilitoare, ofensatoare, ostile, degradante”, iar acest motiv, împreună cu popularitatea de care se bucura, a fost un argument suficient pentru a avea un caz penal.

Nu m-am bucurat că interpretul are probleme, nici pe departe, mai ales pentru ceva ce ar putea trece lejer, astăzi, la rubrica „libertate de exprimare artistică”.

Ce mă făcea, însă, să tresar de nerăbdare era presimțirea unui conflict, mirosul unei ciocniri a civilizațiilor, un cumplit dar fascinant război de idei. Pe de o parte, aveam viziunea austeră și lemnoasă a corectitudinii politice, pusă în aplicare cu obtuzitatea-i specifică și oarecum învechită de CNCD. De cealaltă parte, însă, aveam noii corifei ai multiculturalismului, avocații relativismului cultural, cei care au depășit de mult lozincile și clișeele banale ale corectitudinii politice pentru a fi și mai corecți politic prin îmbrățișarea și promovarea subculturilor, noii Piotr Verhovesnki ieșiți de sub pulpana (Colegiului) Noii Europe și a universităților românești sincronizate la ritmul progresului.

E drept că până la momentul în care scriu aceste rânduri nu s-a auzit vreo pledoarie în favoarea acuzatului. Dar timpul nu e pierdut, cazul e abia la început, iar revoluția culturală a avansat binișor în ultimii ani.

Noua inteligenție a României, crema tinerilor frumoși și, mai ales, liberi, nu se mai încurcă de mult timp cu nuanțele și nici nu prizează elitismul, în spatele căruia nu vede altceva decât

discriminare. Pentru ei, de pildă, manelele nu sunt o expresie a kitschului ci o formă de cultură a unei minorități care trebuie încurajată. Relevantă din punct de vedere strategic-retoric este interpretarea întregii probleme nu într-un registru estetic neutru, ci într-unul politic. Judecățile de valoare își pierd astfel din nevinovăția subiectivă și te aruncă direct în compania unor patibulari sau a codului penal.

Noii reprezentanți ai societății deschise ne anunță franc: „cui nu-i plac manelele este rasist", iar după această afirmație nu mai există loc de negociere și de eschivă. Cum nu vrei să fii rasist și nici nu ai de gând să te încontrezi cu arbitrii corectitudinii și ai gustului public, nu îți rămâne altceva de făcut decât să recunoști plăcerile impuse sau să te ascunzi.

Desigur că în România există un comic involuntar în toate aceste importuri și adaptări culturale ale marilor idei apusene, cum este și preferința pentru manele. Veda Popovici , o artistă politică feministă care s-a remarcat printr-un „performance" comunist de 8 martie intitulat „De 8 martie se luptă" vedea, la rândul ei, un rasism „anti-roma" la cei care nu îndrăgesc manelele, un gen muzical pe care ea îl ascultă „de foarte mult timp" și îl găsește „foarte mișto". Cum în manele imaginea femeii este, de regulă, „umilitoare", cel puțin după calapodul corectitudinii politice, nu pot să nu remarc cât de amuzant și simbolic este ca o feministă radicală să susțină tocmai genul muzical în care femeile apar cel mai frecvent în ipostaze „degradante". O adevărată dialectică! Plecând de la libertatea absolută pentru femei se ajunge la înrobirea lor absolută.

Să nu credeți cumva că am căutat o figură periferică pentru a-mi ilustra ideea. Veda Popovici, după cum aflăm dintr-o prezentare apărută în revista Arta, „ își finalizează teza de doctorat despre naționalism în arta din România anilor '80 și predă un curs despre decolonialitate (sic!) în arta și cultura din contextul românesc, ambele la Universitatea Națională de Artă din București." Pe lângă multe alte realizări artistice și intelectuale remarcabile, Veda Popovici a inaugurat în autogara Rahova un „Monument al Migrantului", adică o placă de travertin lipită pe un perete cu textul „Aici va fi în curând monumentul migrantului. Dedicat tuturor celor care au străbătut granițe naționale și internaționale. Cinste lor celor care au călătorit..."

În fine, artista nu e nici măcar singura femeie înamorată sau picată în admirație față de manele. Ana Maria Sandu, redactor la Dilema Veche, o revistă a elitei culturale și autoarea unor romane apărute la editura Polirom, susținea într-un text apărut anul trecut și intitulat „Cui i-e frică de manele?" că deschiderea față de acest gen muzical înseamnă un pas mai departe (deși nu ne spune spre ce). „Manelele, ca orice fenomen popular, sînt o lume. Unii cîntă mai bine, alții mai puțin. Poți să asculți, să vibrezi sau nu. Să faci hermeneutică, să scrii lucrări de doctorat despre subiect. Dar dincolo de asta, rămîne muzica și felul în care ea te atinge. Iar pentru cei mai buni dintre ei, ca pentru toți cei care fac istorie în domeniile lor, eu am o mare admirație." Admit că la

Ana Maria Sandu analiza este mai relaxată. Cel căruia nu-i plac manelele nu este neapărat rasist, ci doar „visează că e un buric al pământului.” E totuși mai liniștitor. Cel puțin nu simți încă prin preajmă răcanii poliției gândirii deși nu pot fi prea departe.

Elogierea subculturilor în revistele cu pretenții ale intelectualilor români nici măcar nu a trebuit să aștepte valul tinerilor educați la școala resentimentului. Încă de pe vremea când Dilema nu era veche, pe la sfârșitul anilor ‘90, publicația fondată și îngrijită de Andrei Pleșu lăuda inovația lirică a unor trupe de hip-hop românești și remarca felul în care poezia s-a mutat din cărți în rap. Desigur că în aceeași revistă apăreau și articole în care Mihai Eminescu era torpilat fără drept de apel, dar aceasta probabil era doar o întâmplare.

Revenind la manele, ele par a-și câștiga un loc onorabil, poate chiar cel mai onorabil, în preferințele generațiilor „educate”, care luptă împotriva discriminărilor, care vor schimbarea la față și în adâncime a României... La Gala Premiilor Gopo de anul trecut organizatorii au adus pe scenă o trupă de manele, în completarea premierii unui film care spunea povestea de dragoste homosexuală dintre un țigan și un român. Comentariile negative de după gală au fost, în pofida acoladelor din presă, mai degrabă timide și ezitante, majoritatea celor care au criticat momentul luându-și nenumărate precauții pentru a nu fi etichetați nu ca „rasiști”, dar nici măcar ca educați.

Nu doar publicațiile mai sofisticate fac apologia manelelor. Siteul de știri al lumii bune românești, pagina obligatorie a omului de corporație bine informat și deschis la minte, „Hotnews”, publica săptămâna trecută un articol despre piesele muzicale care au marcat anul 2019, iar printre ele se număra și o manea. Alegerea melodiei nici nu contează pe lângă explicația dată de autor: „A venit un italian să ne spună că e OK să ascultăm manele la festivaluri de muzică electronică, nu doar în căști, la volum mic, să ne ascundem rușinea (...) Apoi s-a repetat și la Electric Castle, unde Tommy Cash s-a decis să pună "Așa sunt zilele mele" în timpul concertului. Am fost de față, lumea a dansat, voie bună, fără hate. Doi artiști străini au făcut pasul ăsta pentru că DJii români nu au tupeul să pună manele la astfel de festivaluri. În 2019 manelele au fost în continuare un subiect tabu în România.” Comentariul degajă o întreagă filosofie. În primul rând, românii sunt un popor înapoiat care are nevoie să fie ghidat paternalist inclusiv în materie de muzică „a venit un italian...”. Apoi, cine nu dansează și nu se simte bine pe manele urăște („hate”) deducție logică strâmbă dar în acord cu legea de fier a corectitudinii politice „cine nu ascultă manele e rasist”. În fine, ideea că acest gen muzical reprezintă unul din subiectele tabu ale societății românești, în spatele căreia se asunde foarte probabil rasismul României profunde, așa că tinerilor din zilele noastre le rămâne, bineînțeles, misiunea sfântă de a dărâma orice tabu pentru a înfăptui o lume mai bună.

Altfel, articolul din „Hotnews”, publicație la care scrie în mod constant inteligheńția României, mi-a mai scos în față o nestemată, și anume o piesă tot dintr-un registru subcultural, dar oarecum diferit, „trap”. Melodia îi are drept interpreți pe Ian și Azteca despre care aflăm că „sunt super cunoscuți în rândul tinerilor”, „sunt rapperi de profesie și fac muzică bună”. Nu muzica mi-a atras atenția cât versurile, mai ales în contextul activismului feminist și al acțiunii CNCD: „Bag un blunt, m-am prăjit, m-am spart / Bag un xanny și mă rupe la ficat / Îmi face o m… până se îneacă./ Târfa ta e udă, am lăsat-o baltă.”

Nu trebuie să vedem aici vreun excepționalism românesc. Osanalele aduse unor mizerii culturale sunt o parte standard din mobilierul mental extrem de precar al intelectualilor contemporani de oriunde. Ziarele inteligheńției franceze, de pildă, „Libération” și „Le Monde” publică regulat articole encomiastice despre hip-hopul produs de imigranții magrebieni. Nu e nicio diferență calitativă față de ce se produce la noi, poate doar faptul că în rapul francez există recomandări pentru viol în grup ale nevestelor de polițiști și multe alte sugestii pe aceeași linie. Situația este identică și în Anglia cu ziare subțiri precum „The Guardian”...

Când elitele modernității luptă de mai bine de 100 de ani pentru distrugerea oricărui canon, pentru eliminarea ideii de artă înaltă, pentru pulverizarea gustului elevat, rezultatul nu poate fi altul. Unii intelectuali pot critica din inerție sărăcirea și mai adâncă a gustului popular dar cât timp rămân pe pozițiile modernității nu pot face decât o figură desuetă în fața valului de rinoceri tineri. Elogiul muzicilor rebel-nihiliste nu a început cu hipsterii de azi. Rockul, jazzul, care par culte și elevate prin comparație cu actuala cultură populară, au jucat în trecut exact rolul pe care îl au astăzi manelele sau hip-hopul, fiind preferate de intelectuali tocmai pentru nihilismul lor. A înălța cultura populară pe piedestal înseamnă implicit a degrada marea cultură și a o considera un gunoi.

După cum remarca Nicolás Gómez Dávila, „Progresul îmbătrânește urât. Fiecare nouă generație vine cu un nou model de progresism care îl aruncă la gunoi pe cel anterior. Nimic nu este mai grotesc decât progresistul de ieri.”

Între timp procesul manelistului discriminator rămâne în continuare pe rol iar avocații se lasă așteptați.